

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет агрономії

Кафедра генетики, селекції рослин та біотехнології

ПРОГРАМА

виробничої практики студентів освітньо-кваліфікаційного рівня

„Магістр" зі спеціальності 201 — „Агрономія”,

„Насінництво та насіннєзнавство”

УМАНЬ – 2022

Укладачі: доктор сільськогосподарських наук Л. О. Рябовол, кандидати сільськогосподарських наук А. І. Любченко, І. О. Полянецька, О. П. Сержук.

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук, професор В. О. Єщенко

Рекомендовано до видання методичною комісією факультету агрономії УНУС (протокол № 3 засідання комісії від 2 лютого 2022 р.)

Висвітлено програму, мету, завдання та організацію проходження виробничої практики та подає методичні вказівки щодо ведення щоденника й написання звіту.

Відповідальний за випуск: кандидат сільськогосподарських наук, В. Г. Крижанівський

©В. Г. Крижанівський, 2022

ВСТУП

Нові умови господарювання на землі вимагають нового підходу до підготовки кадрів аграрного сектору економіки. Поряд з підготовкою агрономів виникає необхідність готувати спеціалістів по роботі з насінням.

Агроном з насінництва та насіннезнавства має знати технології вирощування сільськогосподарських культур, уміти практично виконувати технологічні процеси, здійснювати контроль за якістю продукції в конкретних умовах різних форм сільськогосподарських підприємств. Тому невід'ємною складовою частиною якісної підготовки фахівців з такими знаннями і вміннями має бути проходження виробничої практики в науково-дослідних селекційних установах, їх дослідних господарствах, сортовипробувальних станціях, насінницьких господарствах. Під час проходження цієї практики студент практично закріплює комплекс теоретичних знань з дисциплін, які формують майбутнього спеціаліста з насінництва та насіннезнавства, а також вчиться аналізувати загальний стан культури землеробства, його екологізації, технології вирощування сільськогосподарських культур, організації праці та управління сільськогосподарським виробництвом.

Мета курсу (інтегральна компетентність) – є оволодіння студентами професійних умінь, навичок, необхідних для прийняття самостійних рішень у реальних ринкових умовах, виховання у майбутніх фахівців потреби систематично оновлювати та творчо застосовувати свої знання в практичній діяльності, здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері агрономії при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, формування на базі одержаних ними у навчальному закладі знань.

Цілі курсу (програмні компетентності):

– здатність використовувати інноваційні процеси в агропромисловому комплексі при проектуванні та реалізації екологічнобезпечних, економічно-ефективних технологій виробництва продукції рослинництва та відтворення родючості ґрунтів різних агроландшафтів;

- уміння використовувати результати наукових досліджень щодо забезпечення інтенсивних та інших технологій, враховуючи їх особливості та користуючись передовим досвідом їх впровадження, розробляти наукові основи технологій вирощування сільськогосподарських культур;
- здатність обґрунтовувати завдання досліджень, обирати методи експериментальної роботи, інтерпретувати та представляти результати наукових експериментів, впроваджувати їх у виробництво. **Програмні результати навчання:**
- уміти використовувати методологію наукових досліджень і дослідної справи у професійній діяльності;
- інтегрувати знання з різних галузей для вирішення теоретичних та/або практичних задач і проблем агрономії;
- знати правові й етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації економічно-значущих виробничих і дослідницьких проектів.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Виробничу практику з насінництва та насіннезнавства студенти проходять в науково-дослідних установах, їх відділах та лабораторіях, які займаються селекцією, насінництвом та насіннезнавством сільськогосподарських культур, дослідних господарствах, сортовипробувальних станціях тощо. Кожен студент прикріплюється до досвідчених наукових співробітників і під їх керівництвом виконує усі роботи, що здійснюються в господарстві під час практики. На період перебування студента на практиці він може бути зарахованим на посаду техніків або лаборантів при безумовному виконанні програми виробничої практики, в період якої за ними зберігається стипендія. Розподіл студентів за організаціями затверджується наказом ректора по університету, а згоду прийняти їх на практику оформляють відповідним договором. Перед від'їздом студентів на практику для них організують консультації з усіх розділів програми практики та інструктаж з

охорони праці. **Відповідальний за цю роботу – деканат.** В деканаті їм видається направлення на практику, програма та бланки повідомлень про прибуття і вибуття з практики, щоденник, методичні рекомендації для складання звіту про практику. Для контролю за проходженням практики і надання консультацій до студентів приїжджають керівники від кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології, закріплені наказом по університету.

Розпочинається практика з ознайомлення студента з науковою установою чи насінницьким господарством, її структурними підрозділами, полями, лабораторіями, складами. Після інструктажу з охорони праці студент разом з керівником практики від установи складає календарний план своєї роботи на весь період. Студент має залучатись до засідань вченої Ради науково-дослідної установи, виробничих нарад спеціалістів дослідного господарства та семінарів, які проходять безпосередньо в установі.

Після кожного дня роботи студент робить відповідні записи у щоденнику проходження виробничої практики. Там практикант записує проведену ним роботу за кожний день, власні спостереження, зауваження та враження виробничого характеру. За кілька днів до закінчення практики студент повинен підготувати звіт. Він звільняється від виконання практичної роботи для оформлення звіту про виробничу практику безпосередньо в господарстві. Звіт та щоденник перевіряються і підписуються керівниками практики від установи. За результатами практики установа складає характеристику на кожного студента, в якій вказується ставлення студента до виконання ним своїх обов'язків, знання теоретичних основ селекції, насінництва та насіннезнавства, відношення до практиканта іншими співробітниками тощо.

2. ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Під час настановної лекції студента знайомлять з основними обов'язками його під час проходження практики. Остаточна програма виробничої практики уточнюється по прибуттю на місце практики. Студент виконує уточнену програму залежно від посади, яку він займає, однак **незалежно від посади** він зобов'язаний:

- вивчити структуру селекційних центрів і селекційно-дослідних станцій та насінницьких господарств, науково-методичну спрямованість їх роботи;
- ознайомитись з науковою документацією (річними та п'ятирічними звітами окремих лабораторій та установи в цілому тощо) установи – місця проходження практики;
- оволодіти методами селекційного і насінницького процесу, що практикуються в установі проходження практики;
- оволодіти основними методами польового дослідження, аналізу рослинних зразків, насіння тощо;
- вивчити методику і технологічні основи державного сортовипробування;
- досконало освоїти технологію держсортівипробування при роботі з культурою – об'єктом дослідження під час проходження практики;
- по можливості приймати участь у закладанні дослідів, якщо ця робота припадає на період практики;
- закладати розсадники (по можливості), проводити на них відповідні оцінки, браковки і добори елітних рослин;
- ознайомитись з методами та прийомами інструментально-технічних досліджень насінництва і насіннезнавства, навчитись користуватися відповідними приладами і мікротехнікою;
- застосовувати заходи сортової агротехніки;
- освоїти технологію зберігання насіннєвого матеріалу;

- освоїти методи математичного аналізу досліджень в насінництві та насіннезнавстві. Набути вміння роботи з персональним комп'ютером при опрацюванні отриманих цими методами даних;
- ознайомитись з наявною в господарстві сучасною технікою, що використовується в селекційній та насінницькій роботі, апаратурою, лабораторним обладнанням. По можливості практикант повинен навчитись нею користуватись;
- дотримуватись правил безпечної експлуатації машин та обладнання, загальних правил охорони праці та виробничої санітарії зокрема.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. НАСІННИЦТВО

З метою поповнення теоретичних знань й опанування практичними навиками в галузі насінництва та насіннезнавства сільськогосподарських культур студентпрактикант:

- вивчає розмноження новостворених та інших сортів, систему насінництва основних культур, сортозаміну і сортооновлення, які проводяться селекційною станцією (науково-дослідним інститутом), розсадники добору, насінневі розсадники і розсадники вирощування доказового та базового насіння, використання сортів і самоzapилених ліній у виробництві гібридів сільськогосподарських культур, застосування чоловічої цитоплазматичної стерильності при одержанні гібридного насіння польових культур, методи прискореного розмноження сортів, заходи щодо збереження сортової чистоти, документацію сортового матеріалу, норми сортової чистоти і схожості насіння, організацію збирання, сушіння та очищення насіння, організацію складського

господарства — прийому, збереження і відправку та документацію на сортовий матеріал;

- знайомиться зі станом насінневих посівів, доглядом за ними, особливостями збирання та підготовки до зберігання насіння;
- бере участь у визначенні необхідності сортозаміни та сортооновлення, розмірів страхових і перехідних фондів насіння;
- знайомиться з районованими та перспективними сортами, приймає участь у економічній оцінці їх вирощування в господарстві;
- знайомиться із загальним станом насінництва в господарстві та відповідністю загальноприйнятій методиці у насінництві: додержанням просторової ізоляції, збереженням сортів від механічного засмічення, проведенні апробації сортових посівів;
- знайомиться з машинами і знаряддями, які використовуються при вирощуванні, сушінні, протруюванні, затарюванні та транспортуванні насінневого матеріалу, вивчає роботу насіннесочисних та калібрувальних заводів при роботі з насінням зернових і технічних культур та багаторічних трав;
- знайомиться з веденням у господарстві шнурової книги обліку сортового насіння.

3.2. НАСІННЄЗНАВСТВО

Під час проходження практики студент має набути вмінь:

- відбору проби насіння з його партії, знаючи норму відбору проб, масу проби для аналізу, методики відбору первинних проб, формування об'єднаної проби; формування проби для аналізу; мінімальний розмір робочої проби; формування робочої проби; зберігання проб.

- проведення аналізів у лабораторії щодо визначення якості насіння відповідно до державних та міжнародних стандартів на чистоту, схожість, життєздатність, масу 1000 насінин, вологість, справжність, типовість;
- визначення фізико-механічних властивостей насіння за формою, розміром і масою, чистотою, засміченістю насіння, вологістю, об'ємною масою (натурою), шпаруватістю, кольором та скловидністю, вирівняністю і відсортованістю;
- вести роботи з бланками основних документів на сортові та посівні якості насіння, які діють на території України та з міжнародними сертифікатами.

Практикант повинен навчитись практично (або ознайомитись з методами та технологією у випадках, коли термін проходження практики не співпадає з термінами виконання робіт):

- визначати пошкодженість насіння та ознайомитись з факторами, що призводять до більш інтенсивного пошкодження насіння, ураження насіння хворобами, шляхами зниження травмування насіння тощо;
- виводити насіння із стану спокою;
- розробляти заходи агротехніки на насінневих посівах (попередники, обробіток ґрунту і зрошення; мінеральне живлення батьківських рослин; строки, способи сівби та норми висіву; якість насіння, регулятори росту; догляд за посівами; якість насіння, біологічні основи збирання насінневих посівів);
- визначати схожість та енергію проростання насіння, силу росту й інтенсивності початкового росту; польову схожість насіння, якість сходів і шляхи їх підвищення;
- застосовувати потокову технологію післязбиральної обробки насіння (готувати систему машин, підбирати решета при очищенні та калібруванні насіння; очищати та сортувати насіння; сушити насіння);
- зберігати насіння (розміщувати насіння у складах та на токах з врахуванням впливу стану насіння на збереження його якості; контролювати і регулювати

умов зберігання насіння; оптимізувати умови зберігання насіння; контролювати якість насіння при зберіганні);

- застосовувати методи поліпшення якості насіння (фізичні, хімічні, біологічні способи поліпшення якості насіння; комбіновані способи обробки насіння. Очистка, сортування, калібрування, сегментування, дражування, протруювання, інокуляція тощо);
- визначати якість насіння згідно міжнародних правил.

3.3. ОСОБЛИВОТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУЛЬТУР У НАСІННИЦЬКИХ ПОСІВАХ

Прибувши на місце проходження практики і ознайомившись із загальною характеристикою господарства студент-практикант приймає участь у проведенні наступних заходів (по можливості, якщо строки практики співпадають з термінами їх проведення):

- у визначенні якості посівного та посадкового матеріалу, в підготовці насіння до сівби, в оцінці стану посівів озимих культур та багаторічних трав, у розробці заходів стосовно догляду за ними;
- у складанні плану використання органічних та мінеральних добрив відповідно до прийнятої в господарстві системи удобрення. Бере участь у підготовці насіння до сівби; у визначенні оптимальних строків та способів сівби, норм висіву насіння, густоти стояння рослин у період сходів і перед збиранням, установленні сівалок на норму висіву, перевірки їх на полі та в загінці;
- разом з агрономом визначає та уточнює графіки використання машино-тракторного парку та робочої сили, комплектування агрегатів. Здійснює контроль за якістю проведення польових робіт та бере участь у прийманні виконаних робіт;

- разом з агрономом розробляє робочі плани стосовно догляду за посівами, контролює їх виконання, якість формування густоти рослин;
- здійснює контроль за ростом та розвитком рослин і разом з агрономом проводить додаткові заходи з догляду за посівами;
- спостерігає за ходом дозрівання культур, визначає врожайність та строки і способи їх збирання, розробляє маршрути руху збиральних агрегатів, знайомиться з роботою зерноочисного та сушильного пунктів;
- визначає засміченість і вологість зерна;
- знайомиться з системою зяблевого обробітку ґрунту; вивчає особливості підготовки ґрунту до сівби озимих, післяукісних та післяжнивних культур; знайомиться з планом сівби озимих культур, уточнює строки, способи, норми висіву та глибину загортання насіння. Контролює якість посіву озимих і проміжних культур;
- вивчає стан заготівлі, зберігання, використання пестицидів при вирощуванні насіння;
- урожай культур, у збирання яких студент приймає участь під час практики, і його структуру. Веде облік виконуваних агрозаходів, строки та якість їх проведення, встановлює відхилення в технології поточного року порівняно з технологічними картами; робить аналіз рівня врожайності в зв'язку з прийомами вирощування та погодними умовами вегетаційного періоду; дає критичні зауваження стосовно технологічних заходів; обґрунтовує матеріали своїх спостережень та обліків; викладає рекомендовані заходи, що, на думку студента, сприятимуть підвищенню продуктивності культур, технологію яких аналізує практикант.

3.4. НАЯВНІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ

У СЕЛЕКЦІЙНО-НАСІННИЦЬКІЙ РОБОТІ

Проходячи практику у конкретному господарстві студент вивчає:

- наявність, стан та використання малогабаритної сільськогосподарської техніки при виконанні робіт з насінництва окремих культур, (від сівби селекційних зразків до збирання, обробки насіння та його збереження);
- частку забезпечення наукових лабораторій новим обладнанням, його назва, місце виробництва, призначення;
- ступінь забезпечення селекційно-насінницької роботи засобами механізації та економічна ефективність їх використання.

3.5. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ УСТАНОВІ

Міжнародна статистика свідчить, що в наш час травматизм прирівнюється до епідемій. За даними Всесвітньої організації праці смертність від нещасних випадків на сьогодні займає третє місце після серцево-судинних і онкологічних захворювань. При цьому гинуть працездатні люди віком до 40 років. Причиною 30–35% всіх смертей чоловіків працездатного віку є нещасні випадки, отруєння і травми.

В останні роки стан безпеки життєдіяльності населення держави не покращується. Так, щорічно в Україні травмується майже 2 млн. чоловік, більше 75 тис. гине і 28 тис. стає інвалідами. Щоденно на виробництві гине 3–4 особи і понад 120 травмується.

Щорічно на виробництві виникає більше 80 тисяч нещасних випадків, в тому числі більше 2 тисяч з смертельними наслідками.

Виходячи з цього, одним з важливих завдань практиканта є вивчення, дотримання і пропаганда безпечних правил поведінки на виробництві у селекційних установах і елітно насінницьких господарствах зокрема. Необхідно

ознайомитись із системою охорони праці, а саме: організацією охорони праці, системою управління охороною праці у конкретному підприємстві, організацією пожежної безпеки, електробезпеки, методами пропаганди безпечних прийомів роботи і заходами протипожежної профілактики, ведення журналів реєстрації інструктажів з охорони праці, оформлення актів виробничого травматизму та професійних захворювань, планування і використання коштів на охорону праці. Студент зобов'язаний брати участь в організації, пропаганді та контролі за дотриманням правил охорони праці, з експлуатації тракторів і сільськогосподарських машин у полі при обробітку ґрунту, міжрядному обробітку й збиранні врожаю, при використанні машин, обладнання та хімічних засобів боротьби з бур'янами, шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур, при зберіганні, транспортуванні й підготовці до використання пестицидів, дотримуватись правил електробезпеки при роботі на току. Дотримуватись протипожежних правил, особливо при збиранні врожаю зернових.

3.6. СТАН ОХОРОНИ ПРИРОДИ В ГОСПОДАРСТВІ

За період практики студент-практикант знайомиться з організацією та реалізацією природоохоронних заходів, а саме:

- наявність проектів природоохоронних заходів, ступінь їх фінансування;
- реалізація природоохоронних заходів;
- стан зрошувальних та осушувальних систем (засміченість, забур'яненість, обладнання перемичками, щитами, містками тощо);
- вміст гумусу та основних поживних речовин у ґрунтах господарства, стан біологічного захисту рослин;
- утилізація відходів рослинництва, тваринництва, підсобних та переробних підприємств (цехів), приватного сектору;

- стан озеленення території (вулиці, шляхи, житловий фонд працівників, соціально-культурні та побутові заклади);
- стан складів зберігання мінеральних та органічних добрив, пестицидів, пального й мастильних матеріалів;
- стан природних кормових угідь (луків, пасовищ), боліт, ставків, лісів, лісосмуг, балок, горбів (окультурення їх, наявність купин, чагарників, бур'янів, підсів трав, внесення мінеральних та органічних добрив, розорювання берегів річок і ставків, схилів пагорбів та балок, замулювання й заростання рослинністю водоймищ, вирубування лісів та лісосмуг, рівні ґрунтових вод тощо);
- ураженість земельної території водною та вітровою ерозією і заходи боротьби з нею;
- забрудненість важкими металами, радіонуклідами.

4. ЗВІТ ПРО ПРАКТИКУ

Основним документом для оцінювання практики є звіт. Він складається згідно з програмою виробничої практики. У ньому студент демонструє своє вміння аналізувати та оцінювати найважливіші наслідки наукової та господарської діяльності, природно-економічні умови, застосовувані в установі, агротехнічні заходи й технології одержання високих урожаїв. Результати наукової діяльності порівнюються з діяльністю інших наукових установ України. Студент робить власні висновки і вносить конкретні пропозиції щодо кожного розділу роботи. Звіт по можливості ілюструється таблицями, рисунками, фотографіями, діаграмами, схемами, додатками (зразки документів, планові або нормативні матеріали, бланки, форми, ілюстрації тощо). Звіт складається на місці проходження практики та перевіряється керівником практики від установи; відповідно оформляється і подається в зброшурованому вигляді. Він має бути написаний чітко, розбірливо або

роздрукований, підписаний практикантом, керівником установи та завірений печаткою установи. Обсяг звіту — 40–50 сторінок формату А4.

Під час виробничої практики студент веде щоденник, до якого включає аналіз своєї щоденної роботи та основні показники погоди за добу. Крім того, він збирає матеріал, необхідний для складання звіту про виробничу практику і для виконання дипломної роботи. Збір матеріалу здійснюється протягом всього періоду практики.

Правильно оформлений і завірений звіт разом з характеристикою та щоденником передається на перевірку керівнику практики від навчального закладу і в разі позитивного висновку — захищається студентом перед комісією.

Недопущений до захисту звіт переробляється студентом. У разі незадовільного захисту або невиконання програми практики студент має пройти її повторно і написати та захистити звіт, або він відраховується з числа студентів.

СХЕМА ЗВІТУ

Титульний аркуш звіту містить заголовок, курс, номер групи, назву факультету й університету, прізвище, ім'я та по-батькові студента, назву установи – місця проходження практики та місце її розташування (місто, район, область), дати початку й завершення виробничої практики.

На титульному аркуші вказується також прізвище, ім'я та по-батькові керівника від установи і від навчального закладу. Після титульного аркуша розміщується відгук (характеристика) керівника установи про студента. Власне звіт має такі складові:

ВСТУП

Студент вказує на значення насінництва та насіннезнавства для народного господарства та реалізації селекційного потенціалу створених сортів та гібридів. Вказується місце проходження практики, назва науково-дослідної установи,

залізничної станції і поштова адреса. Коротка історія заснування й найбільш вагомі досягнення науково-дослідної установи. Відділ, група, сільськогосподарська культура, з якою працює практикант. Прізвище, ім'я та по-батькові, науковий ступінь і вчене звання директора, заступника директора з наукової роботи, завідувача відділу насінництва, завідувача відділу і наукового керівника, за яким було закріплено студента.

1. ПРИРОДНО-ЕКОЛОГІЧНА ТА ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ УСТАНОВИ ТА (АБО) ГОСПОДАРСТВА

1.1. Клімат регіону розміщення господарства.

Назвати тип клімату, суми активних температур, указати надходження ФАР, показники зволоження території за ГТК, річну суму опадів, розподіл опадів за вегетаційними сезонами, характер рослинності. Дати агрономічну оцінку погоднокліматичних умов. Для висвітлення питань використовуються матеріали ближчої до господарства метеорологічної станції, показники елементів погоди давати подекадно.

1.2. Ґрунтові умови.

Рельєф місцевості, типи і відміни ґрунтів, структура ґрунтового покриву, агрофізична та агрохімічна характеристика ґрунтів, оцінка родючості ґрунту в балах, відповідність їх вимогам вирощування у господарстві культур.

1.3. Загальна економічна характеристика науково-дослідного господарства.

Розмір господарства за територією, сільськогосподарськими угіддями, валовою величиною виробленої продукції, трудовими ресурсами, основними засобами виробництва; спеціалізація господарства, форми організації праці, системи оплати праці тощо.

2. СТАН ВЕДЕННЯ В ГОСПОДАРСТВІ РОБОТИ З НАСІННИЦТВА ТА НАСІННЄЗНАВСТВА

1. Об'єкт насінницької роботи.

При підготовці цього підрозділу необхідно розкрити такі питання:

- описати, що є об'єктом насінницької роботи з Вашою культурою.
- вказати, які заходи здійснюють для підвищення якості насіння при роботі з культурою, що є об'єктом Вашого дослідження під час практики?
- відмітити, яка прибавка урожайності може бути забезпечена правильним проведенням насінницьких робіт з культурою – об'єктом Ваших досліджень під час практики?

2. Урожайні властивості насіння.

У звіті до розкриття цього питання треба:

- описати сортові та урожайні властивості насіння культури – об'єкту Ваших досліджень під час практики. Навести конкретні дані підвищення урожайності обраної культури за належного ведення насінницької роботи;
- охарактеризувати категорії різноякісності насіння та вказати, які з цих категорій мають більше значення для досліджуваної Вами культури і на які показники якості насіння впливає різноякісність насіння Вашої культури – об'єкту досліджень;

- охарактеризувати причини погіршення сортів і які з цих причин мають найбільше значення при роботі з досліджуваною Вами культурою, показати у господарстві попереджують погіршення сортів і які, на вашу думку, резерви не використовуються. Дати конкретні рекомендації для подальшої роботи з певною культурою в організації, бажано за кожною причиною.

- описати як на якість насіння досліджуваної Вами культури впливає якість запилення таяк в умовах даного господарства забезпечити належні умови запилення з наведенням конкретних рекомендацій. Додатково треба обґрунтувати свої пропозиції, представивши дані підвищення урожайності насіння або урожаю фабричної генерації цієї ж або інших науково-дослідних установ, що працюють з культурою – об’єктом Ваших досліджень під час практики.

- Розкрити суть екологічного насінництва, показати чи відповідає районування господарства – місця проходження Вами практики оптимальному для насінництва культури – об’єкту досліджень під час практики вказати зони оптимального насінництва для культури – об’єкту Ваших досліджень під час проходження практики та об’єкту дослідження в дипломній роботі та відмітити, для яких культур оптимальною для вирощування насіння є зона проходження Вами практики?

3. Представити систему насінництва культури – об’єкту дослідження під час проходження практики, відмітивши яку ланку насінництва Ви здійснювали під час проходження практики. При цьому відмічаються ланки насінництва і з окремими культурами ще здійснюються в господарстві, де Ви проходили практику?

4. Сортозаміна та сортооновлення.

При підготовці підрозділу слід розкрити термін сортозаміни та сортооновлення та вказати, який економічний ефект може дати сортозаміна та сортооновлення взагалі та з культурою – об’єктом Вашої роботи під час практики та виконання дипломної роботи зокрема.

5. Первинне насінництво.

Опишіть, де здійснюються первинні ланки насінництва культури – об’єкту досліджень під час проходження практики. Розрахуйте кількість рослин, необхідних для реалізації 100 т базового насіння згідно загально-прийнятих моделей. Подайте схеми виробництва базового насіння культури – об’єкту досліджень під час проходження практики.

6. Технологія вирощування насіння.

Опишіть технологію вирощування насіння культури – об’єкту досліджень під час проходження практики. Вкажіть особливості розміщення насінневих посівів у сівозміні, удобрення, обробітку ґрунту. Особливої уваги вимагає розрахунок норми висіву, строків, глибина сівби садіння. Охарактеризуйте особливості догляду за посівами (насадженням). Які додаткові заходи відносно фабричних посівів мають бути обов’язково проведені? В чому особливості збирання культури – об’єкту досліджень під час проходження практики? Як організовується збирання за одночасного вирощування у господарстві різних категорій насіння того ж сорту, або компонентів гібриду? В чому полягає післязбиральна обробка насіння у господарстві, де Ви проходили практику? Як організовується зберігання насіння та якими документами супроводжується? Які технічні засоби використовуються під час виконання описаних вище процесів?

7. Контроль при вирощуванні насіння.

Опишіть, які методи контролю в насінництві існують взагалі та які з них були проведені в господарстві, де Ви проходили практику. Які заходи контролю було здійснено при вирощуванні культури - об'єкту Вашого дослідження під час проходження практики? У яких інспектуваннях Ви особисто приймали участь? У яких господарствах, ким, коли і як проводяться польові інспектування? Опишіть всі заходи інспектування при роботі з культурою – об'єктом Ваших досліджень під час проходження практики, які документи при цьому складаються?

3. СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ У НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ УСТАНОВІ

Стан охорони праці описується згідно опрацьованих актів виробничого травматизму та статистики травмованості працюючих за останні роки. На основі бачених наочних матеріалів робляться висновки про заходи, щодо попередження виробничого травматизму, а як безпосередньо дотримуються вимог охорони праці працівники студент-практикант може бачити безпосередньо в процесі роботи.

Проаналізувавши наявний стан роботи з охорони праці практикант розробляє систему заходів, щодо поліпшення роботи з охорони праці у даній організації, вказуючи по пунктах, що за чим безпосередньо необхідно зробити для попередження виробничого травматизму та професійного захворювання при роботі в установі взагалі та при роботах з насінництва та насіннезнавства зокрема. Особливої уваги слід приділяти роботам з підвищеною небезпекою та поліпшенню умов праці саме на таких робочих місцях. Мова йде про механізовані роботи в насінництві та роботи, пов'язані із застосуванням засобів захисту та мінеральних добрив.

4. ПРИРОДООХОРОННІ ЗАХОДИ В ГОСПОДАРСТВІ ТА ЇХ

РЕАЛІЗАЦІЯ Студент за період практики має проаналізувати стан природоохоронних заходів та дати критичну оцінку їх реалізації.

Зробити аналіз впливу окремих галузей (тваринницькі ферми і комплекси, переробна промисловість) на довкілля.

Сформуувати пропозиції щодо загальних принципів охорони навколишнього середовища в межах господарства в рослинництві, тваринництві, переробних та допоміжних галузях, упорядкуванні населених пунктів тощо.

ВИСНОВКИ

Текст висновків повинен давати об'єктивну характеристику місця практики та її програмі. Студент подає конкретні пропозиції щодо вдосконалення практики. При цьому кожна встановлена в експериментальній частині закономірність може служити джерелом інформації для формулювання висновків. Залежно від особливостей установи висновки можуть бути представлені у формі декількох пунктів (5–7), що містять якісні характеристики варіантів досліду і виявлених закономірностей, які найбільш різняться (кращих і гірших). В окремих випадках замість декількох висновків може формулюватись один загальний висновок.

Обов'язкові вимоги до висновків:

- оцінка відповідності місця практики її програмі;
- новизна виявлених явищ і закономірностей;
- конкретність;
- лаконічність;
- оцінка рівня завершеності досліджень;
- мотивація доцільності (або недоцільності) продовження досліджень;
- включення негативних результатів (якщо такі є).

У висновках аргументується необхідність, вказуються можливості, ареал і форми впровадження нових сортів і гібридів чи інтродукованих видів; розроблених або вдосконалених елементів технологій насінництва та інших наукових і практичних результатів досліджень, виконаних студентом-практикантом у процесі підготовки звіту.

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО

Після написання тексту звіту студент складає текст доповіді, готує демонстраційний матеріал і доповідає на відкритому засіданні призначеної наказом ректора комісії.

Процедура захисту звіту визначається деканатом.

Особливості підготовки до захисту залежать від місця проходження виробничої практики, фахової спрямованості установи, в якій студент проходив практику, а також від індивідуальних особливостей студента, його ерудиції і міри володіння матеріалом.

Оцінка за практику має велике значення в атестації студента і впливає на рішення екзаменаційної комісії про вручення диплома з відзнакою, який присуджується лише тим студентам, що захистили звіт про виробничу практику з оцінкою **ВІДМІННО**.

Додаток

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ УМАНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Факультет агрономії

Кафедра генетики, селекції рослин та біотехнології

Звіт

студентки V курсу, 24-нм групи, факультету агрономії

Дзюник Руслани Олександрівни про

виконання програми виробничої практики у

Верхняцькій ДСС

(смт. Верхнячка Черкаської області)

Керівники практики:

від університету —

кандидат с.-г. наук, ст. викладач

В. Г. Крижанівський

від Верхняцької ДСС—

кандидат с.-г. наук,

старший науковий

співробітник

М.Г. Вакуленко

Умань 2022

Зміст

ВСТУП.....	3
1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ.....	4
2. ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ	6
3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ.....	7
3.1. НАСІННИЦТВО	7
3.2. НАСІННЄЗНАВСТВО	8
3.3. ОСОБЛИВОТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУЛЬТУР У	10
НАСІННИЦЬКИХ ПОСІВАХ.....	10
3.4. НАЯВНІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ	12
У СЕЛЕКЦІЙНО-НАСІННИЦЬКІЙ РОБОТІ	12
3.5. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ	12
УСТАНОВІ	12
3.6. СТАН ОХОРОНИ ПРИРОДИ В ГОСПОДАРСТВІ.....	13
4. ЗВІТ ПРО ПРАКТИКУ.....	14
ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО	22
Додаток.....	22

Навчальне видання

Л. О. Рябовол, А. І. Любченко, І. О. Полянецька, О. П. Сержук.

ПРОГРАМА

виробничої практики студентів освітньо-кваліфікаційного рівня

„Магістр" зі спеціальності 201 — „Агрономія”,

„Насінництво та насіннезнавство”

Відповідальний за випуск кандидат

сільськогосподарських наук В. Г. Крижанівський

Підписано до друку 18.01.2022. Папір тип № 1.

Фіз. друк. аркушів 1,0. Ум. друк. аркуш. 1,0. Наклад 50 прим.

Редакційно-видавничий центр Уманського НУС

Св. про держ. реєстр. ДК № 2499 від 18.05.08 р.

20305, м. Умань, вул. Інститутська, 1

Тел. +38(04744)3-22-35